

НІМЕЦЬКА МОВА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

THE GERMAN LANGUAGE IN THE SYSTEM OF TRAINING SPECIALISTS IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Благорозумна А.В.,

orcid.org/0009-0001-7934-8231

*викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова*

Крамаренко А.М.,

orcid.org/0009-0005-7870-4803

*викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова*

У статті здійснено комплексний аналіз ролі німецької мови в системі підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин у контексті сучасних освітніх, економічних та комунікативних трансформацій. Актуальність дослідження зумовлена зростанням значення іншомовної компетентності як структурного компонента професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників, діяльність яких безпосередньо пов'язана з міжкультурною взаємодією, професійною комунікацією та опрацюванням спеціалізованої інформації в багатомовному середовищі.

У роботі обґрунтовано необхідність розгляду німецької мови не лише як навчальної дисципліни, а як функціонального інструменту професійної діяльності. Проаналізовано її місце у структурі професійної компетентності фахівця з міжнародних економічних відносин, зокрема у когнітивному, комунікативному та міжкультурному вимірах. Особливу увагу приділено специфіці німецькомовного економічного дискурсу, ролі термінологічної точності, прагматичним аспектам ділової комунікації та значенню мовної компетентності для ефективності професійної взаємодії.

У статті підкреслено, що мовна підготовка у вищій школі повинна інтегруватися у фаховий контекст і ґрунтуватися на міждисциплінарних засадах. Доведено, що ізольоване викладання іноземної мови не забезпечує повною мірою формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності, тоді як поєднання мовного та спеціального економічного змісту сприяє розвитку аналітичного мислення, міжкультурної чутливості та професійної мобільності студентів.

Результати дослідження дозволяють розглядати німецьку мову як стратегічно важливий компонент професійної освіти, що впливає на конкурентоспроможність майбутніх фахівців, ефективність їхньої професійної діяльності та здатність до успішної інтеграції у міжнародне економічне середовище.

Ключові слова: німецька мова, професійна підготовка, міжнародні економічні відносини, мовна компетентність, міжкультурна комунікація, економічний дискурс.

The article presents a comprehensive analysis of the role of the German language in the system of training specialists in international economic relations within the context of contemporary educational, economic, and communicative transformations. The relevance of the study is determined by the increasing significance of foreign language competence as a structural component of professional training for future economists engaged in international activities, whose professional performance is directly associated with intercultural interaction, professional communication, and the processing of specialized information in a multilingual environment.

The study substantiates the necessity of considering the German language not merely as an academic subject but as a functional instrument of professional activity. Its place within the structure of professional competence in international economic relations is examined, particularly in cognitive, communicative, and intercultural dimensions. Special attention is devoted to the specific features of German economic discourse, the role of terminological precision, pragmatic aspects of business communication, and the importance of language competence for effective professional interaction.

The article emphasizes that language training in higher education should be integrated into the professional context and grounded in interdisciplinary principles. It is argued that isolated foreign language instruction does not fully ensure the development of professionally oriented communicative competence, whereas the integration of linguistic and specialized economic content contributes to the advancement of analytical thinking, intercultural sensitivity, and professional mobility.

The results of the study allow the German language to be regarded as a strategically significant component of professional education, influencing graduates' competitiveness, professional effectiveness, and their ability to successfully operate within the international economic environment.

Key words: German language, professional training, international economic relations, language competence, intercultural communication, economic discourse.

Постановка проблеми. У сучасному науковому та освітньому дискурсі проблема іншомовної підготовки фахівців з міжнародних еконо-

мічних відносин набуває особливої актуальності у зв'язку з процесами глобалізації, інтенсифікацією міждержавної економічної взаємодії та

зростанням ролі міжкультурної комунікації у професійній діяльності. Формування мовної компетентності в цьому контексті виходить за межі суто лінгвістичного завдання, трансформуючись у міждисциплінарну проблему, що поєднує аспекти лінгвістики, економіки, соціології, теорії комунікації та педагогіки вищої школи.

Ми спостерігаємо, що в умовах міжнародної економічної співпраці мовна компетентність виступає не лише інструментом передачі інформації, а й чинником ефективності переговорних процесів, укладання контрактів, аналізу ринків, інтерпретації нормативно-правових документів та побудови стратегій міжкультурної взаємодії. Відповідно, недостатній рівень володіння іноземною мовою може обмежувати професійні можливості спеціаліста, впливати на якість управлінських рішень та знижувати конкурентоспроможність випускника на міжнародному ринку праці.

Особливого значення у цій системі набуває німецька мова як одна з провідних мов європейського економічного простору. Її функціонування у сферах міжнародної торгівлі, фінансів, промислового співробітництва, науково-технічного обміну та корпоративної комунікації зумовлює необхідність переосмислення її ролі у професійній підготовці економістів-міжнародників. Ми вважаємо, що питання інтеграції німецької мови у систему формування фахових компетентностей потребує комплексного наукового аналізу, оскільки йдеться не лише про мовне навчання, а про формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності.

Таким чином, проблема дослідження полягає у визначенні ролі німецької мови в підготовці фахівців з міжнародних економічних відносин та механізмів її впливу на їхню професійну ефективність. Розв'язання цієї проблеми сприятиме модернізації освітніх програм, оптимізації методик викладання та підвищенню професійної мобільності випускників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практична реалізація професійно орієнтованої підготовки майбутніх економістів-міжнародників відображена у робочих програмах провідних університетів. Зокрема, дисципліна «Німецька мова спеціальності» у КНЕУ та профільні курси іноземної мови в інших економічних ЗВО спрямовані на інтеграцію мовного навчання з фаховою парадигмою. Програми передбачають опанування економічної лексики та формування комунікативних навичок, необхідних для роботи у міжкультурному бізнес-середовищі та виконання профе-

сійних завдань у сфері міжнародних економічних відносин [1].

У репозиторії наукових праць українських університетів знайдено кілька актуальних методологічних досліджень, які стосуються викладання професійно-орієнтованої німецької мови. Зокрема:

Сапожнікова О. М. – «Метод Scaffolding як інструмент мовної підготовки студентів» – у цій роботі розглядається scaffolding-підхід до навчання мови, що передбачає поступове формування мовних компетенцій. Це важливо для дисциплін, які поєднують загальну й професійну лінгвістичну підготовку [3, с. 34-46].

Задорожна І. у своїй роботі «Теоретичні аспекти формування іншомовної комунікативної компетентності» аналізує роль рефлексії у процесі оволодіння мовою та розвитку професійних комунікативних навичок, що безпосередньо стосується навчання студентів економічних спеціальностей іноземній мові [2, с. 6-12].

Ці роботи відображають сучасні тенденції методичного забезпечення мовної підготовки в університетах і підтверджують, що педагогічна наука поступово об'єднує загальні теорії лінгвістичної освіти з конкретними професійними потребами студентів-економістів.

Дослідження вітчизняних науковців корелюють із напрацюваннями провідних європейських фахівців. Зокрема, німецький дослідник Й. Роше (J. Roche, 2023) у своїх працях з лінгводидактики обґрунтовує концепцію професійної мови як динамічного середовища, що виходить за межі простого вивчення термінів. Водночас методологія D. Coyle та O. Meyer (2021) щодо розвитку «плюриграмотності» (Pluriliteracies) підкреслює, що інтегроване навчання мови та фахового змісту є ключовим для формування глибинних когнітивних навичок у студентів-міжнародників.

На рівні навчальних видань серед найбільш репрезентативних у 2024-2025 роках є навчальний посібник «Німецька мова професійного спрямування для студентів економічних спеціальностей» авторства М. І. Паласюка (Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя). Це видання містить тематичні тексти, граматичні матеріали та лексико-граматичні вправи, спеціально адаптовані для студентів економічного спрямування, що свідчить про зростання кількості ресурсів, орієнтованих на комунікативні та професійні навички [4].

Не менш важливою є лінгвокультурологічна складова підготовки майбутніх фахівців, яка

розглядається у деяких не напряму економічних, але суміжних лінгвістичних дослідженнях. Це, наприклад, аналіз фразеологізмів німецької мови через призму комунікативних функцій, що підкреслює необхідність розуміння культурних кодів у міжнародній комунікації.

Попри наявність значного масиву наукових та методичних праць, присвячених іншомовній підготовці студентів економічних спеціальностей, аналіз сучасного дослідницького поля дозволяє констатувати, що низка аспектів проблеми залишається недостатньо розробленою. Ми вважаємо за необхідне окреслити ті невирішені частини, які зумовлюють наукову доцільність подальшого дослідження.

Передусім, у більшості наявних публікацій німецька мова розглядається у загальному контексті професійно орієнтованого навчання іноземних мов, без чіткого виокремлення специфіки підготовки саме фахівців з міжнародних економічних відносин. Значна частина досліджень фокусується на формуванні лексико-граматичних навичок або загальної комунікативної компетентності, тоді як питання функціональної ролі німецької мови у структурі фахових компетентностей економіста-міжнародника залишається фрагментарно висвітленим.

Крім того, ми спостерігаємо, що зв'язок між мовною підготовкою та професійною ефективністю випускників потребує глибшої концептуалізації. Попри теоретичну опрацьованість теми, бракує емпіричних даних про вплив володіння німецькою мовою на результативність переговорів, укладання контрактів та міжкультурну взаємодію. Крім того, лишається несистематизованим механізм узгодження мовних дисциплін із профільними курсами (маркетинг, право, фінанси), що призводить до розриву між лінгвістичним матеріалом та фаховим змістом навчання.

Також варто відзначити, що в наукових працях порівняно рідко порушується питання німецької мови як інструменту формування міжкультурної компетентності саме у сфері економічної взаємодії. Наявні дослідження міжкультурної комунікації переважно мають загальногуманітарний характер і не завжди враховують специфіку економічного дискурсу, корпоративної культури та ділової етики німецькомовного середовища.

Отже, невирішеними залишаються такі ключові аспекти:

1) системне визначення місця німецької мови у структурі професійних компетентностей фахівця з міжнародних економічних відносин;

2) аналіз функціонального значення мовної компетентності у практичній економічній діяльності;

3) моделі інтеграції мовної та фахової підготовки у вищій школі;

4) роль німецької мови у формуванні міжкультурної професійної компетентності.

Саме зазначені теоретичні та прикладні прогалини зумовлюють спрямованість цієї статті, у межах якої ми прагнемо комплексно розглянути німецьку мову не лише як навчальну дисципліну, а як структурний компонент професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників.

Постановка завдання. Метою цієї статті є комплексний науковий аналіз ролі німецької мови в системі підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин з урахуванням сучасних компетентнісних, комунікативних та міждисциплінарних підходів до вищої освіти.

Відповідно до поставленої мети у дослідженні передбачено розв'язання таких завдань:

1. Окреслити теоретико-методологічні засади іншомовної підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин у контексті сучасних освітніх парадигм.

2. Визначити місце німецької мови у структурі професійних компетентностей майбутніх економістів-міжнародників та проаналізувати її функціональне значення у професійній діяльності.

3. Проаналізувати специфіку німецькомовної професійної комунікації у сфері міжнародних економічних відносин, зокрема на рівні термінології, ділового дискурсу та міжкультурної взаємодії.

4. Дослідити взаємозв'язок між мовною компетентністю та ефективністю професійної діяльності у контексті міжнародного економічного середовища.

5. Розглянути проблеми та перспективи інтеграції німецької мови у міждисциплінарну структуру освітніх програм економічного спрямування.

6. Обґрунтувати педагогічні та методичні підходи до формування професійно орієнтованої німецькомовної компетентності студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини».

Таким чином, дослідження спрямоване на теоретичне узагальнення та концептуалізацію ролі німецької мови у професійній підготовці економістів-міжнародників, а також на виявлення практично значущих орієнтирів для удосконалення мовної освіти у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. У сучасній освітній парадигмі німецька мова трансформується з допоміжної дисципліни у стратегічний інструмент фахової діяльності економіста-між-

народника. Професійна компетентність фахівця має інтегративний характер, поєднуючи економічні знання з комунікативними та аналітичними навичками. Здатність адекватно інтерпретувати автентичний німецькомовний контент – звіти, контракти та нормативні акти – є критично важливою для ефективної роботи в європейському економічному просторі.

У цьому аспекті мовна компетентність трансформується у когнітивний інструмент. Володіння термінологічними системами, специфікою економічного дискурсу, структурою ділових текстів забезпечує не лише розуміння інформації, але й формування аналітичного мислення. Наприклад, німецькомовні економічні тексти характеризуються високим рівнем номіналізації (Nominalstil), що потребує від студента специфічних навичок декодування складних синтаксичних конструкцій:

Die Durchführung der Marktanalyse ermöglichte die Identifizierung potenzieller Investitionsrisiken. (Проведення ринкового аналізу дало змогу виявити потенційні інвестиційні ризики.)

Подібні структури відображають типові особливості економічної аргументації, де мовна форма безпосередньо пов'язана з логікою професійного мислення.

У сфері міжнародних економічних відносин мовна компетентність реалізується передусім у комунікативному вимірі. Ми спостерігаємо, що професійна комунікація економіста-міжнародника включає різні типи дискурсу: переговорний, контрактний, аналітичний, презентаційний.

Особливістю німецькомовного ділового дискурсу є прагнення до структурної чіткості, формальної точності та семантичної однозначності. Це проявляється у використанні стандартизованих мовних формул, типових синтаксичних моделей та специфічної прагматичної організації висловлювання:

1. Wir möchten die Möglichkeit einer weiteren Zusammenarbeit prüfen. (Ми хотіли б розглянути можливість подальшої співпраці.)

2. Unter Berücksichtigung der aktuellen Marktentwicklung schlagen wir vor... (З урахуванням поточного розвитку ринку ми пропонуємо...)

Формування здатності до подібної комунікації передбачає не лише засвоєння лексики, а й розуміння норм професійної взаємодії, стратегій аргументації та мовленнєвого етикету. У цьому випадку мовна підготовка безпосередньо інтегрується у формування професійної поведінки.

Ми вважаємо принципово важливим, що мовна компетентність у міжнародному еконо-

мічному середовищі має стратегічний характер. Вона забезпечує можливість:

- 1) участі у переговорних процесах;
- 2) формулювання економічних аргументів;
- 3) інтерпретації позицій партнерів;
- 4) уникнення міжкультурних комунікативних конфліктів.

Економічна взаємодія у міжнародному середовищі неможлива без урахування культурних чинників. Німецька мова в цьому контексті функціонує як носій специфічних моделей професійної культури, ділової етики та корпоративної комунікації.

Ми підкреслюємо, що мовна підготовка має включати не лише лінгвістичний, а й лінгвокультурний компонент. Наприклад, характерна для німецькомовного ділового середовища орієнтація на точність, планування та формалізованість комунікації відображається у мовних практиках. Використання модальних конструкцій, що виражають ступінь обов'язковості або нормативності, є типовим для економічних текстів:

1. Die Vertragsbedingungen sind einzuhalten. (Умови договору необхідно дотримуватися.)

2. Die Zahlung hat innerhalb von 14 Tagen zu erfolgen. (Оплата має бути здійснена протягом 14 днів.)

Подібні структури демонструють тісний зв'язок між мовною формою та правовою й економічною регуляцією діяльності.

Дефіцит міжкультурної компетентності провокує хибну інтерпретацію намірів, що в економічній сфері призводить до зриву переговорів та порушення ділових зв'язків. Відтак, існує пряма функціональна залежність між рівнем володіння німецькою мовою та професійною ефективністю фахівця в міжнародному середовищі.

Ми вважаємо, що традиційна модель ізольованого викладання іноземної мови не відповідає сучасним вимогам професійної освіти. Німецька мова має функціонувати у міждисциплінарному просторі, взаємодіючи з профільними економічними дисциплінами.

Ефективною є модель, у межах якої мовна підготовка:

- 1) спирається на фаховий зміст;
- 2) використовує автентичні економічні матеріали;
- 3) моделює реальні професійні ситуації;
- 4) формує навички професійного дискурсу.

Наприклад, аналіз німецькомовних економічних звітів або контрактів дозволяє одночасно формувати мовні, аналітичні та професійні компетентності. У такому випадку мова стає не

навчальною метою, а середовищем формування професійного мислення.

Проведений аналіз дозволяє обґрунтувати кілька принципів положень.

По-перше, німецька мова у підготовці фахівців з міжнародних економічних відносин виконує не допоміжну, а структуроутворюючу функцію.

По-друге, мовна компетентність має розглядатися як компонент професійної ефективності, а не як окрема академічна навичка.

По-третє, ефективна мовна підготовка можлива лише за умов міждисциплінарної інтеграції та орієнтації на реальні моделі професійної діяльності.

Таким чином, ми розглядаємо німецьку мову як когнітивний, комунікативний та міжкультурний інструмент формування професійної компетентності економіста-міжнародника, що визначає її стратегічне значення у системі сучасної вищої освіти.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що німецька мова у підготовці фахівців із міжнародних економічних відносин є не допоміжною дисципліною, а стратегічним інструментом професійної діяльності. В умовах глобаліза-

ції вона забезпечує ефективне функціонування спеціаліста у багатомовному середовищі.

Ми також підкреслимо, що ефективність мовної підготовки значною мірою визначається рівнем її інтеграції у фаховий контекст. Ізольоване викладання іноземної мови не відповідає сучасним вимогам освіти, тоді як міждисциплінарні моделі навчання створюють умови для формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності.

Отже, німецька мова у системі підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин повинна розглядатися як стратегічний компонент професійної освіти, що сприяє формуванню конкурентоспроможності випускника, його професійної мобільності та здатності до ефективної діяльності у міжнародному середовищі.

Подальшого наукового осмислення потребує і проблема міжкультурної комунікації у сфері економіки, зокрема дослідження взаємозв'язку мовних структур, професійних стратегій та культурних моделей ділової взаємодії. Саме комплексний підхід до цих питань здатний забезпечити подальший розвиток теорії та практики іншомовної підготовки у вищій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Німецька мова спеціальності (III–IV курси) для студентів економічних програм. *Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*. Київ, 2024. URL: https://meim.kneu.edu.ua/-ua/depts6/k_nimeckoi_movy_FMEiM/Bachelorstudium_Deutsch/Bachelor_Deutsch_Pf17/ (дата звернення: 10.02.2026).
2. Задорожна І. Теоретичні аспекти формування іншомовної комунікативної компетентності. *Наукові записки*. Серія: педагогіка. 2017. №4. С. 6–12. URL: <https://journals.tnpu.ternopil.ua/index.php/pedagogy/article/view/-827/723> (дата звернення: 10.02.2026).
3. Сапожнікова О. М. Метод Scaffolding як інструмент мовної підготовки студентів. *Вісник Київського національного економічного університету*. 2023. № 4. С. 34–46. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/51658> (дата звернення: 10.02.2026).
4. Паласюк М. І. Німецька мова професійного спрямування для студентів економічних спеціальностей. Тернопіль: ТНТУ, 2024. 208 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44832> (дата звернення: 10.02.2026).
5. Coyle D., Meyer O. *Beyond CLIL: Pluriliteracies Development for Deeper Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 210 p.
6. Roche J. *Fachsprachen und ihre Didaktik*. Tübingen: Narr Francke Attempto, 2023. 240 S.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 24.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026